

Vårdhygien Skåne

Godkänt datum 2025-02-07
Godkänd av Medicinskt sakkunnig
Version 2.0

Infektionsmanual för Operationsavdelningar och Pre/Postoperativa enheter

I Hälso- och sjukvårdslagen finns ett uttalat krav på att vården ska vara av god hygienisk standard. En god hygienisk standard berör alla som finns inom hälsovård, sjukvård och omsorgsverksamhet. De som omfattas är både vård- och omsorgstagare, personal, närstående och besökare. Goda grundläggande hygienrutiner i kombination med noggrann städning, rengöring och desinfektion av utrustning är nödvändigt för att förhindra spridning av mikroorganismer. Den fysiska miljön ska också vara utformad på sådant sätt att risken för smittspridning blir så liten som möjligt, se vidare i [Grundläggande vårdhygieniska rutiner för Operationsavdelningar och Pre/Postoperativa enheter \(skane.se\)](#). Det är inte alltid man känner till förekomsten av kolonisation/infektion hos patienten inför vårdtillfället. Följsamhet till grundläggande vårdhygieniska rutiner och basala hygienrutiner bryter effektivt smittvägar och arbetssättet blir så lika som möjligt oavsett känd smitta eller ej. Kontrollodlingar hos medpatienter, personal eller miljö är då sällan motiverat.

Infektionsmanualerna för operationsavdelningar och pre/postoperativa enheter, ankomstenhet eller motsvarande är tänkta att vara en hjälp i planeringen för arbetet med patienter med känt smittbärarskap som skall genomgå kirurgiskt ingrepp. Om patienten vårdas postoperativt på intensivvårdsenhet gäller [Infektionsmanual – Snabbguide för slutenvård \(skane.se\)](#)

Planering kring en misstänkt eller känd smittsam patient

Som alltid skall endast den utrustning och det material som behövs för operation och pre/postoperativ vård finnas tillgängligt. Att plasta in eller täcka över utrustning rekommenderas inte. Utrustningen måste ändå städas efter användning och i vissa fall kan det vara en säkerhetsrisk att ha övertäckt utrustning.

Innan patienten tas emot på operationsavdelningen skall beslut om pre- och postoperativ vård vara helt klart.

I manualerna används förkortningarna **E** och **I** för pre/postoperativ vård. Dessa definitioner har annan innebörd i denna verksamhet jämfört med vårdavdelning, eftersom patienten vårdas kort tid samt inte rör sig mycket på avdelningen.

E - betyder att patienten rekommenderas att ligga på enskilt rum med tillgång till egen toalett, alternativt att delad toalett i nära anslutning till rummet städas enligt manualen efter användning. Dagkirurgiska patienter intar även eventuella måltider på rummet.

I - betyder att patienten rekommenderas att isoleras på rum med möjlighet till undertrycksventilation och egen sluss. Om den preoperativa enheten inte kan erbjuda detta, får patienten tas direkt in på operationssal. Om den postoperativa enheten inte kan erbjuda detta kan eftervård ske på operationssalen eller på annan avdelning som har möjlighet till denna typ av rum.

Länkar

[Grundläggande vårdhygieniska rutiner för Operationsavdelningar och Pre/Postoperativa enheter \(skane.se\)](#), Vårdhygien Skåne

[Patientsäkerhet - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

[Socialstyrelsens föreskrift om basal hygien](#), SOSFS 2015:10

[Personalföreskrifter på operationsavdelning, Vårdhandboken](#)

Infektion/smittämne	Ventilation	Smittförande avfall	Risiktvätt	Städning	Pre och postoperativ vård	Personalåtgärder (Utöver basala hygienrutiner)	Kommentar
Acinetobacter karbapenemresistenta	Normal	Nej	Nej	D/A vid enkelrum, annars R/A	Bedömning, se kommentar		<p>Kontakta Vårdhygien!</p> <p>Patient med riskfaktorer enligt nedan vårdas på enkelrum</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sår, dränage, KAD (ej relaterat till aktuell kirurgi) • Tracheostomi, produktiv hosta. <p>Patient utan riskfaktorer kan vårdas på allmänt postop om förutsättningar finns att följa grundläggande vårdhygieniska rutiner.</p>
Betastreptokocker grupp A, C och G	Normal	Nej	Nej	R/A	Bedömning, se kommentar		Betastreptokocker i infekterade sår eller avslag betraktas som riskfaktor för att sprida smitta och patienten bör vårdas på enkelrum.
Brännskador, omfattande, och stora vävnadssönderfall	Undertrycksventilation	Nej	Nej	D/A	I	Personal bör bära munskydd. Förstärkt op.rock till op.teamet	Luftburen smitta kan förekomma vid dessa skador.
Bältros, lokalt område (Herpes zoster-/varicella zostervirus)	Normal	Nej	Nej	R/A	Allmänt uppvak om bältrosen är täckt, annars E		
Ja* = Vid förorening med infekterat material						D/A = Desinfektionsmedel Virkon 1 % till golv.	
E = Enkelrum						Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider till övriga ytor	
I = Isolering m undertrycksventilation/sluss på Postop/IVA alt. eftervård på operationssalen						R/A = Rengöringsmedel till golv. Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider till övriga ytor.	

Infektion/smittämne	Ventilation	Smittförande avfall	Risktvätt	Städning	Pre och postoperativ vård	Personalåtgärder (Utöver basala hygienrutiner)	Kommentar
Bältros, generaliserad (Herpes zoster-/varicella zoster-virus)	Undertrycksventilation	Ja	Ja	R/A	I	Personal skall ha haft vattkoppor eller vara vaccinerad, alternativt använd andningsskydd FFP3 och visir	Salen skall stå tom under uppreningstiden innan slutstädning genomförs. Om denna ej är känd – låt salen stå 30 min före rengöring och desinfektion.
Calici (Virusorsakad gastroenterit)							Se virusorsakad gastroenterit
Campylobakter	Normal	Nej	Ja*	D/A vid enkelrum, annars R/A	E, vid diarré, annars allmänt postop		
Clostridioides difficile	Normal	Nej	Nej	K se kommentar	E vid diarré, annars allmänt postop		K = Klorin i klorservert Wetwipe, alternativt i spädning 1:10 vid tarmkirurgi eller fekalt spill, annars R/A. Rengöring skall alltid utföras före desinfektion med Klorin.
Covid-19 SARS CoV-2	Normal	Nej	Nej	Ordinarie mellan-/slutstäd	E, patienten får EJ lämna rummet	Munskydd vid patientnära vård. Andningsskydd FFP3 och visir/skyddsglasögon vid bronkoskopi, intubation, extubation och sugning av luftvägar	För detaljer kring smittsambetsbedömning, se PM
Ja* = Vid förorening med infekterat material						D/A = Desinfektionsmedel Virkon 1 % till golv.	
E = Enkelrum						Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider till övriga ytor	
I = Isolering m undertrycksventilation/sluss på Postop/IVA alt. eftervård på operationssalen						R/A = Rengöringsmedel till golv. Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider till övriga ytor.	

Infektion/smittämne	Ventilation	Smittförande avfall	Risiktvätt	Städning	Pre och postoperativ vård	Personalåtgärder (Utöver basala hygienrutiner)	Kommentar
EHEC Enterohemorragisk e-coli	Normal	Nej	Ja*	D/A vid enkelrum, annars R/A	E vid diarré, annars allmänt postop		
ESBL-bildande bakterier Extended spectrum betalactamase	Normal	Nej	Nej	D/A vid enkelrum, annars R/A	Bedömning se kommentar		<p>Patient med riskfaktorer enligt nedan vårdas på enkelrum</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diarré, okontrollerad faeces- och urininkontinens, läckage från stomi. • Läckage från KAD/dränage/sår som ej är relaterat till aktuell kirurgi. <p>Välfungerande KAD, drän och väl täckta sår är ingen riskfaktor.</p> <p>Patient utan riskfaktorer kan vårdas på allmänt postop om förutsättningar finns att följa grundläggande vårdhygieniska rutiner.</p>
Ja* = Vid förorening med infekterat material						D/A = Desinfektionsmedel Virkon 1 % till golv.	
E = Enkelrum						Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider till övriga ytor	
I = Isolering m undertrycksventilation/sluss på Postop/IVA alt. eftervård på operationssalen						R/A = Rengöringsmedel till golv. Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider till övriga ytor.	

Infektion/smittämne	Ventilation	Smittförande avfall	Risiktvätt	Städning	Pre och postoperativ vård	Personalåtgärder (Utöver basala hygienrutiner)	Kommentar
ESBL_CARBA ESBL med karbapenem-resistens	Normal	Nej	Nej	D/A vid enkelrum, annars R/A	Bedömning se kommentar		<p>Kontakta Vårdhygien! Smittväg samma som ovan, men konsekvensen av smittspridning är allvarligare, därav högre vårdhygienisk nivå.</p> <p>Patient med riskfaktorer enligt nedan vårdas på enkelrum</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diarré, okontrollerad faeces- och urininkontinens, läckage från stomi. • Dränage eller sår som ej är relaterat till aktuell kirurgi. <p>Patient utan riskfaktorer kan vårdas på allmänt postop om förutsättningar finns att följa grundläggande vårdhygieniska rutiner</p>
Hepatit A och E	Normal	Ja*	Ja*	D/A vid enkelrum, annars R/A	E vid diarré, annars allmänt uppvak		
Hepatit B och C HIV	Normal	Ja*	Ja*	Blodfattiga ingrepp: R/A Övriga ingrepp: D/A	Bedömning, se kommentar	Stänkskydd/visir klass IIR samt dubbla handskar och förstärkt rock till operations-teamet	<p>Op.sal: Vid sectio på patient med konstaterad blodsmitta kan omhändertagande av barnet inne på operationssalen övervägas.</p> <p>Postop: Välj enkelrum vid stor risk för okontrollerad postoperativ blödning.</p>
Ja* = Vid förorening med infekterat material						D/A = Desinfektionsmedel Virkon 1 % till golv.	
E = Enkelrum						Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider till övriga ytor	
I = Isolering m undertrycksventilation/sluss på Postop/IVA alt. eftervård på operationssalen						R/A = Rengöringsmedel till golv. Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider till övriga ytor.	

Infektion/smittämne	Ventilation	Smittförande avfall	Risiktvätt	Städning	Pre och postoperativ vård	Personalåtgärder (Utöver basala hygienrutiner)	Kommentar
HPV Humant papillomvirus	Normal	Nej	Nej	R/A	Allmänt uppvak	Andningsskydd FFP3 och närutsug vid op.området	
Infekterad vävnad med riklig mängd pus	Normal	Nej	Ja*	R/A	Allmänt uppvak		
Influensa	Normal	Nej	Nej	R/A	E, patienten får EJ lämna rummet	Munskydd vid patientnära vård. Andningsskydd FFP3 och visir/skyddsglasögon vid bronkoskopi, intubation, extubation och sugning av luftvägar	
Karbapenemresistenta bakterier, se ESBL_{carba}							
Kikhosta, pertussis	Normal	Nej	Nej	R/A	E, patienten får EJ lämna rummet	Munskydd vid patientnära vård.	
Kondylom	Normal	Nej	Nej	R/A	Allmänt uppvak	Andningsskydd FFP3 och närutsug vid op.området	
Ja* = Vid förorening med infekterat material						D/A = Desinfektionsmedel Virkon 1 % till golv.	
E = Enkelrum						Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider till övriga ytor	
I = Isolering m undertrycksventilation/sluss på Postop/IVA alt. eftervård på operationssalen						R/A = Rengöringsmedel till golv. Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider till övriga ytor.	

Infektion/smittämne	Ventilation	Smittförande avfall	Risiktvätt	Städning	Pre och postoperativ vård	Personalåtgärder (Utöver basala hygienrutiner)	Kommentar
Legionella	Normal	Nej	Nej	R/A	Allmänt uppvak		
Löss	Normal	Nej	Ja	R/A	Allmänt postop		Vid huvudlöss: låt patienten behålla op.mössa även på postop. Vid vägglöss hos poliklinisk patient: förslut patientens kläder och tillhörigheter i plastpåse.
Meningokocker	Normal	Nej	Nej	D/A vid enkelrum, annars R/A	E, se kommentar	Munskydd under första behandlingsdygnet vid patientnära vård.	Enkelrum endast det första behandlingsdygnet, och patienten får då ej lämna rummet. Därefter allmänt uppvak.
Metapneumovirus	Normal	Nej	Nej	R/A	E, patienten får EJ lämna rummet	Munskydd vid patientnära vård. Andningsskydd FFP3 och visir/skyddsglasögon vid bronkoskopi, intubation, extubation och sugning av luftvägar	
Ja* = Vid förorening med infekterat material						D/A = Desinfektionsmedel Virkon 1 % till golv.	
E = Enkelrum						Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider till övriga ytor	
I = Isolering m undertrycksventilation/sluss på Postop/IVA alt. eftervård på operationssalen						R/A = Rengöringsmedel till golv. Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider till övriga ytor.	

Infektion/smittämne	Ventilation	Smittförande avfall	Risktvätt	Städning	Pre och postoperativ vård	Personalåtgärder (Utöver basala hygienrutiner)	Kommentar
MRB, misstänkt Multiresistenta bakterier	Normal	Nej	Ja vid enkelrum, annars Nej	D/A vid enkelrum, annars R/A	Bedömning, se kommentar		<p>Kontakta Vårdhygien!</p> <p>Patient med riskfaktorer enligt nedan vårdas på enkelrum:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tracheostomi, produktiv hosta • diarré, faeces- och urininkontinens, läckage av kroppsvätskor • Sår som ej är relaterat till aktuell kirurgi, hudinfektioner, fjällande hudkostym, eksem samt andra hudlesioner. • CVK, KAD, dränage, katetrar, stomier som ej är relaterat till aktuell kirurgi. <p>Patienter utan riskfaktorer kan vårdas på allmänt postop om förutsättningar finns att följa grundläggande vårdhygieniska rutiner.</p>
MRSA Meticillinresistenta staphylococcus aureus	Normal	Nej	Ja vid enkelrum, annars Nej	D/A vid enkelrum, annars R/A	Bedömning, se kommentar		<p>Kontakta Vårdhygien!</p> <p>Patient med riskfaktorer enligt nedan vårdas på enkelrum:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sår (ej relaterat till aktuell kirurgi), hudinfektioner, fjällande hudkostym, eksem samt andra hudlesioner. • Överväg enkelrum även vid dränage, katetrar och stomier (ej relaterat till aktuell kirurgi). <p>Patienter utan riskfaktorer kan vårdas på allmänt postop om förutsättningar finns att följa grundläggande vårdhygieniska rutiner.</p>
Ja* = Vid förorening med infekterat material						D/A = Desinfektionsmedel Virkon 1 % till golv.	
E = Enkelrum						Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider till övriga ytor	
I = Isolering m undertrycksventilation/sluss på Postop/IVA alt. eftervård på operationssalen						R/A = Rengöringsmedel till golv. Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider till övriga ytor.	

Infektion/smittämne	Ventilation	Smittförande avfall	Risiktvätt	Städning	Pre och postoperativ vård	Personalåtgärder (Utöver basala hygienrutiner)	Kommentar
Mycoplasma	Normal	Nej	Nej	R/A	E	Munskydd vid patientnära vård	
Mässling	Undertrycksventilation	Nej	Ja	R/A	I	Använd FFP3 samt skyddsglasögon eller visir i smittsamt skede. Vårdande personal skall ha haft mässling eller vara vaccinerad. Gravid personal skall ej vårda patient med mässling.	Salen skall stå tom under uppreningstiden innan slutstädning genomförs. Om denna ej är känd – låt salen stå 30 min före rengöring och desinfektion.
Pneumokocker Penicillinresistenta	Normal	Nej	Nej	R/A	E	Munskydd vid patientnära vård	
Pseudomonas, multiresistent stam	Normal	Nej	Nej	D/A vid enkelrum, annars R/A	Bedömning se kommentar		<p>Kontakta Vårdhygien!</p> <p>Patient med riskfaktorer enligt nedan vårdas på enkelrum</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sår, dränage, KAD (ej relaterat till aktuell kirurgi) • Tracheostomi, produktiv hosta. <p>Patient utan riskfaktorer kan vårdas på allmänt postop om förutsättningar finns att följa grundläggande vårdhygieniska rutiner.</p>
Ja* = Vid förorening med infekterat material						D/A = Desinfektionsmedel Virkon 1 % till golv.	
E = Enkelrum						Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider till övriga ytor	
I = Isolering m undertrycksventilation/sluss på Postop/IVA alt. eftervård på operationssalen						R/A = Rengöringsmedel till golv. Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider till övriga ytor.	

Infektion/smittämne	Ventilation	Smittförande avfall	Risktvätt	Städning	Pre och postoperativ vård	Personalåtgärder (Utöver basala hygienrutiner)	Kommentar
RS-Virus	Normal	Nej	Nej	R/A	E, patienten får EJ lämna rummet	Munskydd vid patientnära vård. Andningsskydd FFP3 och visir/skyddsglasögon vid bronkoskopi, intubation, extubation och sugning av luftvägar	
Salmonella	Normal	Nej	Ja*	D/A vid enkelrum, annars R/A	E vid diarré, annars allmänt postop		
Salmonella paratyphi/typhi	Normal	Ja*	Ja	D/A	E, patienten får EJ lämna rummet		
Shigella	Normal	Ja*	Ja*	D/A	E Vid diarré får pat EJ lämna rummet		
Ja* = Vid förorening med infekterat material						D/A = Desinfektionsmedel Virkon 1 % till golv.	
E = Enkelrum						Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider till övriga ytor	
I = Isolering m undertrycksventilation/sluss på Postop/IVA alt. eftervård på operationssalen						R/A = Rengöringsmedel till golv. Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider till övriga ytor.	

Infektion/smittämne	Ventilation	Smittförande avfall	Risiktvätt	Städning	Pre och postoperativ vård	Personalåtgärder (Utöver basala hygienrutiner)	Kommentar
Skabb	Normal	Nej	Ja	R/A	E	Använd långärmad rock med mudd, nedstoppad i handsken.	
Tuberkulos	Undertrycksventilation	Nej	Nej	R/A	I, se kommentar	Andningsskydd FFP3 i smittsamt skede eller vid aerosolbildande aktivitet i annan vävnad än lunga. Gravid personal skall ej vårda patient med TB	Vid antibiotikaresistent tuberkulos – kontakta Vårdhygien. Särskilda rutiner gäller endast i smittsamt skede (ca 2 behandlingsveckor). Smittsamhetsbedömning görs av behandlande läkare, oftast på Infektionsklinik. Tuberkulos i annan vävnad än lunga och larynx sprids normalt inte via luften men kan ske vid aerosolbildande aktivitet (såsom spolning, urfräsning osv) i infekterad vävnad. Salen skall stå tom under uppreningstiden innan slutstädning genomförs. Om denna ej är känd – låt salen stå 30 min före rengöring och desinfektion.
Vattkoppor	Undertrycksventilation	Ja	Ja	R/A	I	Personal skall ha haft vattkoppor eller vara vaccinerad.	Salen skall stå tom under uppreningstiden innan slutstädning genomförs. Om denna ej är känd – låt salen stå 30 min före rengöring och desinfektion.
Ja* = Vid förorening med infekterat material						D/A = Desinfektionsmedel Virkon 1 % till golv.	
E = Enkelrum						Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider till övriga ytor	
I = Isolering m undertrycksventilation/sluss på Postop/IVA alt. eftervård på operationssalen						R/A = Rengöringsmedel till golv. Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider till övriga ytor.	

Infektion/smittämne	Ventilation	Smittförande avfall	Risiktvätt	Städning	Pre och postoperativ vård	Personalåtgärder (Utöver basala hygienrutiner)	Kommentar
Virusorsakad gastroenterit Rota- Sapo- Adeno- Astro- och Norovirus	Normal	Nej	Ja*	Virkon se kommentar	E, patienten får EJ lämna rummet		Golv och ytor städas med desinfektionsmedel Virkon 1 %
VRE	Normal	Nej	Nej	D/A vid enkelrum, annars R/A	Bedömning se kommentar		<p>Kontakta Vårdhygien!</p> <p>Patient med riskfaktorer enligt nedan vårdas på enkelrum</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diarré, faeces- och urininkontinens, stomi. • Dränage och sår som ej är relaterat till aktuell kirurgi. <p>Patient utan riskfaktorer kan vårdas på allmänt postop om förutsättningar finns att följa grundläggande vårdhygieniska rutiner.</p>

Ja* = Vid förorening med infekterat material	D/A = Desinfektionsmedel Virkon 1 % till golv.
E = Enkelrum	Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider till övriga ytor
I = Isolering m undertrycksventilation/sluss på Postop/IVA alt. eftervård på operationssalen	R/A = Rengöringsmedel till golv. Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider till övriga ytor.